

Евсеева О. О.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті обґрунтовані теоретичні підходи до формування соціальної політики України й підвищення ефективності діяльності муніципальних утворень в її здійсненні. Виявлені особливості наділу органів місцевого самоврядування окремими державними повноваженнями. Розкриті функції органів місцевого самоврядування в реалізації соціальної політики. Представлені результати аналізу соціальних програм органів місцевого самоврядування, їх реалізації. Запропоновані заходи щодо вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування із соціального захисту населення. Доведено, що для того, щоб соціальна держава функціонувала в реальному житті, необхідно реалізовувати адекватні практичні механізми її розвитку, активізувати соціальну політику всіх її суб'єктів на національному, регіональному, муніципальному рівнях і акцентувати її на пріоритетах, які дозволяють оптимізувати ресурсний потенціал.

Ключові слова: соціальна політика, місцеве самоврядування, муніципалітет, соціальна програма, соціальна держава, соціальний захист, населення, ефективність

Бібл.: 10.

Евсеева Ольга Алексіівна – доктор економічних наук, професор, доцент, кафедра обліку і аудиту, Українська державна академія залізничного транспорту (пл. Фейєрбаха, 7, Харків, 61050, Україна)

Email: polkya@meta.ua

УДК 332.8

Евсеева О. А.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В РЕАЛИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ

В статье обоснованы теоретические подходы к формированию социальной политики Украины и повышению эффективности деятельности муниципальных образований в ее осуществлении. Выявлены особенности наделяния органов местного самоуправления отдельными государственными полномочиями. Раскрыты функции органов местного самоуправления в реализации социальной политики. Представлены результаты анализа социальных программ органов местного самоуправления, их реализации. Предложены меры по совершенствованию деятельности органов местного самоуправления по социальной защите населения. Доказано, что для того, чтобы социальное государство функционировало в реальной жизни, необходимо реализовывать адекватные практические механизмы его развития, активизировать социальную политику всех его субъектов на национальном, региональном, муниципальном уровнях и акцентировать ее на приоритетах, которые позволяют оптимизировать ресурсный потенциал.

Ключевые слова: социальная политика, местное самоуправление, муниципалитет, социальная программа, социальное государство, социальная защита, население, эффективность

Библ.: 10.

Евсеева Ольга Алексеевна – доктор экономических наук, профессор, доцент, кафедра учета и аудита, Украинская государственная академия железнодорожного транспорта (пл. Фейербаха, 7, Харьков, 61050, Украина)

Email: polkya@meta.ua

UDC 332.8

Ievsieieva O. A.

EFFICIENCY OF ACTIVITY OF LOCAL SELF-GOVERNANCE BODIES IN REALISATION OF SOCIAL POLICY

The article substantiates theoretical approaches to formation of social policy of Ukraine and increase of efficiency of activity of municipal formations in its realisation. It reveals specific features of vesting local self-governance bodies with state authorities. It shows the functions of local self-governance bodies in realisation of social policy. It gives results of analysis of social programmes of local self-governance bodies and their realisation. It offers measures on improvement of activity of local self-governance bodies on social protection of population. It proves that, in order for the social state to function in reality, it is necessary to realise adequate practical mechanisms of its development, activate social policy of all its subjects at the national, regional and municipal levels and accentuate it on the priorities, which would allow optimisation of resource potential.

Keywords: social policy, local self-governance, municipality, social programme, social state, social protection, population, efficiency.

Bibl.: 10.

Ievsieieva Olga A. – social policy, local self-governance, municipality, social programme, social state, social protection, population, efficiency

Email: polkya@meta.ua

Вступ. Процеси перетворення в Україні останніми роками відбуваються за всіма напрямками внутрішньої політики держави, у тому числі й у такій її сфері, як соціальна.

Соціальна політика є складовою частиною загальної політики держави, що належить до соціальної сфери, і стосується відносин між соціальними групами, між суспільством у цілому та його членами. Вона пов'язана зі зростанням добробуту громадян, поліпшенням їх життя, задо-

воленням їх матеріальних і духовних потреб, вдосконаленням способу життя. Соціальна політика – цілеспрямована діяльність держави щодо вироблення й реалізації рішень, що безпосередньо стосуються людини, її положення в суспільстві; з надання людині соціальних гарантій з урахуванням особливостей різних груп населення країни.

Мета соціальної політики полягає в поліпшенні здоров'я нації, в забезпеченні достатнього доходу й соці-

альної підтримки в певних несприятливих життєвих ситуаціях, у створенні для населення сприятливої соціальної атмосфери в суспільстві. Як показав час, внутрішня політика України в соціальній сфері, до якої відносять, перш за все, такі види економічної діяльності як освіту, культуру, охорону здоров'я, фізичну культуру, громадське харчування й ресторанне господарство, комунальне обслуговування, пасажирський транспорт, зв'язок, особливо на початковій стадії соціальних реформ, що проводяться, була незрозуміла масам. Вона не тільки не досягала планованих результатів, але у свідомості людей зміцнювалася думка про шкідливість демократичних і соціальних перетворень. Соціальна політика в Україні, що проводиться інститутами державної влади як курс дій держави щодо здійснення соціальних програм, відчувалася людьми й оцінювалася негативно. Назріла необхідність реформування діяльності органів влади й особливо органів влади на муніципальному рівні, здатних здійснювати свої функції, виходячи не з поточних цілей та інтересів, а на основі довгострокових планів розвитку місцевої території.

Соціальну політику держава проводить через регіональні й місцеві органи влади. Ефективна соціальна політика держави, пов'язана з розподілом матеріальних і духовних благ, задоволенням потреб людини, неможлива без активної участі всього населення країни, регіонів і місцевих співтовариств [1, с. 87]. У ході реформи місцевого самоврядування відбувалося впорядкування повноважень між Україною, її регіонами й муніципальними утвореннями щодо соціальних функцій як у галузі їх розмежування, так і за витратними зобов'язаннями в аспекті їх виконання.

Сьогодні багато що залежить від ефективності діяльності регіональних і місцевих органів влади, від їх здатності брати на себе відповідальність, діяти енергійно, грамотно, своєчасно. Саме на місцеве самоврядування покладено вирішення значної частини питань, що визначають соціальне самопочуття громадян. Це дошкільна й загальна освіта, система первинної ланки охорони здоров'я, надання послуг ЖКГ, упорядкування міст і селищ, реалізація програм підтримки підприємництва, вирішення проблем ринку праці [2, с. 49]. Передбачалося, що органи місцевого самоврядування функціонуватимуть і вирішуватимуть місцеві проблеми автономно від інших органів державної влади через розмежування повноважень і предметів ведення. Теоретично це відповідає світовому процесу, що відбувається в багатьох демократичних країнах, коли при високому ступені економічної інтеграції відбувається децентралізація органів державної влади. Цей процес сприяє більшому втіленню цивільних свобод і збільшує політичну й економічну активність населення на муніципальному рівні. Необхідність обґрунтування ефективності діяльності органів місцевого самоврядування, що визначають спосіб життя людей, їх добробут і зумовили актуальність проведеного нами дослідження.

Проблеми вдосконалення організаційно-економічного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в реалізації соціальної політики знайшли відображення в наукових працях багатьох провідних зарубіжних та

українських учених. Вагомий внесок у розробку загально-методологічних і окремих аспектів проблем реалізації соціальної політики зробили О. Амоша, Г. Беккер, А. Білінова, Б. Вейсборг, О. Гальчинський, М. Долішній, І. Калачова, І. Лукінов, А. Маршал, В. Мінеєва, Дж. Мінцер, В. Петті, Д. Рікардо, А. Сміт, С. Струмилін, Т. Шульц та ін. Методологічні питання діяльності органів місцевого самоврядування в реалізації соціальної політики відображені в роботах В. Куценко [4], В. Маркової, А. Мельник [5], О. Новікової, В. Новікова [6], Л. Омеляновича, С. Пакуліна [7], В. Третяк [10], Л. Чернюк, М. Фещевського та ін. Проте зазначена проблема залишається недостатньо вивченою як в українській, так і в світовій науці. Аналіз наявних досліджень вказує на відсутність у більшості з них комплексного бачення концептуальної моделі державного регулювання діяльності органів місцевого самоврядування в реалізації соціальної політики, пріоритетів його розвитку на коротко- та довготермінову перспективу, без чого неможливе обґрунтування адекватної для умов України стратегії реформування соціальної сфери та прийняття відповідних законодавчих актів.

Під соціальним захистом нами розуміється система заходів, здійснювана державою, щодо забезпечення гарантованих мінімальних достатніх умов життя, підтримки життєзабезпечення й діяльного існування людини. Соціальний захист включає такі основні форми, як соціальне забезпечення, соціальна допомога, соціальне страхування. При цьому, виділяються як державні форми (доступна охорона здоров'я, пільги, доступна освіта, пенсійне забезпечення, система соціального обслуговування й надання соціальних послуг, заходи соціальної підтримки), так і недержавні форми (добровільне соціальне страхування, добродійність, приватні системи охорони здоров'я та інші).

Конституційне положення про те, що Україна – соціальна держава, стало свого роду відправним пунктом для дискусій про те, якою має бути українська модель соціальної держави, якою має бути його соціальна політика.

Важливою метою соціальної держави є згладжування соціальної нерівності й подолання його крайніх форм. Способи, при цьому, вельми різні. Ними можуть бути соціальні корективи, що вносяться до певних стосунків; забезпечення загальнодоступності найбільш важливих благ і послуг; поліпшення соціального положення шляхом державних виплат; пом'якшення економічної нерівності шляхом усуспільнення деяких економічних цінностей або їх перерозподілу та інші.

На сьогодні мережа стаціонарного соціального обслуговування нараховує 324 будинки-інтернати, у тому числі 74 будинки-інтернати для громадян похилого віку та інвалідів, 38 пансіонатів для ветеранів війни та праці, 152 психоневрологічний інтернат, 5 спеціальних будинків-інтернатів, 5 дитячих будинків-інтернатів. На даний час в інтернатних установах проживає майже 55 тис. громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів [9, с. 113].

У рамках реформування системи надання соціальних послуг проводиться робота щодо удосконалення механізмів фінансування соціальних послуг, модернізації існуючих інституційних установ, розвиток соціальних послуг

у громаді та деінституалізація установ, формування конкурентного ринку соціальних послуг. Наказом Мінсоцполітики України від 07.11.2011 р. № 427 було утворено робочу групу з розробки Концептуальних засад реформування механізмів надання соціальних послуг та Національної стратегії надання соціальних послуг сім'ям з дітьми. На сьогодні розроблено проект Стратегії реформування системи соціальних послуг, що опрацьовується заінтересованими міністерствами.

Для врегулювання нормативно-правової бази, що регламентує діяльність у сфері надання соціальних послуг, було прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 09.11.2011 р. № 1149 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2004 р. № 559» (у частині спрощення конкурсної документації). Це сприяє проведенню конкурсів на залучення бюджетних коштів недержавними соціальними службами для надання соціальних послуг, дає можливість місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування створювати відповідні умови для реалізації права осіб похилого віку, інвалідів, інших вразливих категорій громадян на соціальний захист та соціальне обслуговування, зокрема забезпечувати максимальне охоплення потребуючих соціальними послугами.

З метою покращення якості соціальних послуг було розроблено проекти: порядку вивчення потреб адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах; порядку розроблення державних стандартів соціальних послуг; Державних стандартів послуг довготривалого догляду з проживанням дітей, які мають важкі фізичні та розумові вади; Державних стандартів послуг довготривалого догляду дорослих осіб з проживанням [9, с. 118].

Кінцевою метою реформування системи соціального обслуговування є наближення її діяльності до міжнародних стандартів у цій сфері соціальної політики, надання особам, які перебувають у складних життєвих обставинах, якісних соціальних послуг, орієнтованих на їх індивідуальні потреби, підвищення якості життя громадян, створення методами соціальної роботи дієвого механізму захисту прав соціально вразливих категорій населення.

Починаючи з другої половини 90-х років ХХ століття, поряд із державними та комунальними закладами соціального обслуговування в Україні почала формуватися мережа недержавних організацій та установ, які надають соціальні послуги різним соціально незахищеним категоріям громадян та особам, що опинилися у складних життєвих обставинах. Саме завдяки цим організаціям в Україні почали розробляти і надавати нові види соціальних послуг, не притаманні радянській моделі соціального захисту та соціального забезпечення – вони охопили нові, раніше не пріоритетні соціально незахищені категорії громадян. Незважаючи на те, що основну роль у системі соціального захисту та соціального забезпечення в Україні досі відіграє держава, Закон України «Про соціальні послуги» створив можливість більш широко залучати до надання соціальних послуг недержавні організації та установи [8, с. 73].

На нашу думку, суттєвим недоліком чинних нормативно-правових актів, що визначають державну політику

у сфері соціального захисту та соціального забезпечення, є те, що в них здебільшого відсутні чітко визначені показники результативності, які б дали змогу оцінити актуальний стан реалізації та ефективність державної політики.

Узагальнюючи практику розвитку положення про соціальну державу та його реалізацію в Україні й у ряді країн світу, ми можемо констатувати, що соціальною державою є особливий тип розвиненої держави, в якій забезпечується високий рівень соціального захисту всіх громадян за допомогою активної діяльності держави з регулювання соціальної, економічної та інших сфер життєдіяльності суспільства, встановленню в ній соціальної справедливості й солідарності. Соціальну державу знаменує високий рівень зближення цілей і гармонізації стосунків державних інститутів і суспільства.

Соціальна політика охоплює багато напрямів, серед яких, по-перше, реалізація положень Конституції; по-друге, практична діяльність держави з реалізації таких соціальних функцій як індексація пенсій, створення системи соціального захисту населення, адресна соціальна допомога, забезпечення своєчасності виплат заробітної плати і пенсій, створення робочих місць й організація суспільних робіт, реабілітація інвалідів і розвиток системи соціальних послуг; по-третє, розробка широкомасштабних програм, покликаних реалізувати цілісну систему взаємозв'язаних заходів, що забезпечують підвищення ефективності діяльності держави із забезпечення соціальних цілей. Система принципів, цілей, завдань і засобів, що забезпечують таке соціально прийнятне й доступне матеріальне, політичне, культурне положення суспільних груп і верств населення, дозволяє громадянам реалізувати їх особисті інтереси й різними видами діяльності сприяти власному розвитку й розвитку суспільства в цілому.

На сучасному етапі у вирішенні соціальних завдань державу встановлює ряд пріоритетів соціальної політики: вдосконалення демографічної політики, зростання якості й рівня життя громадян; збереження і примноження житлового фонду, підвищення його комфортабельності; розвиток комунального господарства, транспорту і зв'язку; створення нормальних умов життя в населених пунктах; розробка і здійснення державних програм подолання бідності малозабезпечених сімей, інвалідів, літніх людей та інших слабо захищених категорій населення; зменшення відмінності в матеріальному становищі громадян, сімей, соціальних груп; захист трудових прав та інтересів працівників через систему соціального партнерства; охорона навколишнього середовища; підвищення ролі й державної підтримки системи освіти, охорона здоров'я. Проте для їх реалізації на державному рівні були розроблені й прийняті цільові програми у сфері охорони здоров'я, освіти, будівництва житла й сільського господарства, які так і не отримали чітких показників і результатів. За відсутності конкретних цілей не запропоновані й механізми змістовної модернізації та підвищення ефективності соціальної політики. Для того, щоб соціальна держава функціонувала в реальному житті, реалізуються адекватні практичні механізми його розвитку, активізується соціальна політика всіх

його суб'єктів на національному, регіональному, муніципальному рівнях, яка займає особливе місце в соціальній державі як комплекс заходів державної політики.

Саме на рівні регіону й муніципальної освіти соціальна політика держави набуває конкретних рис і дієвого характеру [3, с. 342]. Місцеве самоврядування здійснюється на тому рівні владних стосунків, на якому реалізуються основні природні потреби людини в житлі, в живленні, у водопостачанні, у відпочинку, в освіті, в охороні здоров'я, в охороні сприятливого навколишнього природного середовища і так далі. Хоча в цьому випадку реалізуються природні потреби окремих людей або сімей, все ж таки умови їх задоволення мають не тільки приватний, але й публічний характер.

На думку автора, місцеве самоврядування, як і вся українська політична система, накопичує позитивний досвід функціонування як повноправний інститут і, в той же час, вимагає подальшого розвитку й удосконалення якості народного представництва у владі, інститутах демократії. Місцеве самоврядування дозволяє громадянам самостійно вирішувати свої локальні проблеми без вказівок і розпоряджень зверху.

Соціальна політика на місцевому рівні здійснюється у взаємодії з органами державної влади, і, насамперед, з органами влади регіонів України, реалізуються як власні повноваження місцевого самоврядування, так і передані на муніципальний рівень державні повноваження з соціального захисту громадян. На муніципальному рівні створюються міцні основи для підвищення рівня життя населення, підтримка малозабезпечених верств населення, скорочення безробіття, відкриття нових робочих місць, зниження суспільної напруженості й антисоціальних проявів і багато що інше.

Розділення компетенції між сільським поселенням, міським поселенням і муніципальним районом полягає в тому, що на рівень муніципального району винесені питання, що вимагають відповідної інфраструктури, складного устаткування й технічних засобів, інформаційного забезпечення, підготовлених кадрів і значних витрат на їх зміст.

Аналіз розподілу функцій між державними структурами і муніципальними утвореннями в реалізації соціальної політики дозволив нам виявити особливості наділу органів місцевого самоврядування окремими державними повноваженнями, розкрити функції органів місцевого самоврядування в реалізації соціальної політики.

Загальна спрямованість муніципальної реформи в соціальній сфері була відходом від традиційної для України моноцентричної моделі організації влади, яка характеризувалася організаційною єдністю, вертикально інтегрованими структурами, пріоритетом державних функцій над початками самоврядування. Сформована дворівнева модель місцевого самоврядування розглядалася як така, що функціонує самостійно від інших і від державної влади з чітким розмежуванням повноважень і предметів ведення. Дворівнева модель дозволяє вибудовувати оптимальну схему соціально-економічної взаємодії органів місцевого самоврядування і з населенням, і з органами державної вла-

ди. Проте, у сільських і міських поселеннях, що з'явилися, практично відсутня здатність управляти частиною суспільних справ на користь місцевого населення в рамках закону й під їх відповідальність. Вони виявилися позбавленими реальних ресурсів, вимушені діяти в умовах інфраструктурних і кадрових обмежень і явного недоліку фінансових коштів. Причина такого становища полягає в тому, що відсутня матеріально-фінансова база, яка гарантує мінімальні стандарти, відповідність повноважень місцевого самоврядування й фінансових ресурсів. Проте національні та регіональні ресурси лише тоді принесуть максимальний результат, коли вони спираються на ефективну місцеву владу, на уміння місцевої влади грамотно розставляти пріоритети й організувати роботу. Те саме, тільки в іншому масштабі, можна говорити і про міські округи.

При порівнянні ряду умов у тій або іншій муніципальній установі з вимогами Європейської хартії про місцеве самоврядування виявляються і низький ступінь демократизації українського суспільства, і незначний вплив демократії на процеси суспільного розвитку країни в цілому і муніципальних установ особливо, і нерозвиненість окремих державних повноважень, якими можуть наділятися місцеві органи влади (управління муніципальною власністю; формування й виконання місцевого бюджету; вибір населенням організаційних форм самоврядування і реальне втілення народовладдя на своїй території; реалізація органами місцевого самоврядування права на судовий захист від неправомірних щодо них дій і компенсацію понесених витрат за переданими державними повноваженнями і так далі). Щоб управляти соціально-економічним розвитком місцевої території, органи місцевого самоврядування повинні мати відповідні повноваження, а щоб ефективно управляти, необхідно бути компетентними й нести відповідальність за виконання делегованих повноважень. Дворівнева модель місцевого самоврядування ефективніша, оскільки між муніципалітетами різних рівнів встановлюється чітке розділення повноважень. Ці рівні сформовані відповідно до різного масштабу муніципальних послуг, що надаються населенню як на рівні муніципального району, так і на рівні сільського або міського поселень. Їх компетенція, зокрема в питаннях соціальної політики, розділена відповідно до різного масштабу послуг, що надаються населенню на конкретній території. Таким чином, метою реформи місцевого самоврядування і було наближення органів місцевої влади до людей для того, щоб у найкоротші терміни і з найменшими втратами вирішувати проблеми, що зачіпають інтереси кожного жителя.

Внесені зміни в бюджетне законодавство України дозволили активізувати роботу щодо застосування бюджетного планування на муніципальному рівні, що стало необхідною передумовою для реструктуризації бюджетного сектора, впровадження методів бюджетного планування, орієнтованих на результати, підвищення ефективності витрат місцевих бюджетів. Правом складати і затверджувати місцеві бюджети скористалися багато муніципальних установ у регіонах України. Збільшення надходжень прибуткових джерел у бюджетах муніципальних установ дозволило

органам місцевого самоврядування здійснювати основні витрати місцевих бюджетів на виконання державних повноважень із соціального захисту населення в таких важливих видах діяльності, як освіта, охорона здоров'я, культура, спорт, ЖКГ, управління.

Усі сторони й елементи діяльності органів місцевого самоврядування в соціальній сфері в сукупності створюють не просто набір різних напрямів і окремих результатів, а якусь інтегровану цілісність – певну якість життя. Підвищення цієї якості й виступає головною метою діяльності соціальних і політичних інститутів усіх рівнів влади, що беруть участь у реалізації соціальної політики й особливо соціальних інститутів місцевого самоврядування.

Розробку соціальних програм, націлених на вирішення тієї або іншої соціальної проблеми в підвищенні якості життя місцевого співтовариства, здійснюють органи місцевого самоврядування. Соціальні програми затверджуються місцевими органами представницької влади й фінансуються за рахунок місцевих бюджетів. Реформування бюджетного планування дозволить забезпечувати прямий взаємозв'язок між розподілом бюджетних ресурсів і фактичними результатами їх використання. Зростає значущість надання адресного соціального захисту громадянам, що користуються пільгами й соціальними гарантіями.

Аналіз досвіду розробки й реалізації муніципальних програм у ряді регіонів України виявив, що на рівні муніципальних установ накопичений і довів свою ефективність досвід організації й надання адресного державного й муніципального соціального захисту, що включає такі форми, як соціальне забезпечення, соціальна допомога й соціальне страхування з урахуванням фактичного матеріального становища сім'ї або конкретної людини.

Так, принципово новою формою такого соціального захисту є програма підтримки малозабезпечених сімей на муніципальному рівні. Найважливішими відмінними рисами програми є комплексний характер соціального захисту, диференціація обсягів захисту залежно від індивідуальних потреб сім'ї, стимулювання трудової діяльності членів сім'ї, взаємодія з одержувачами соціального захисту та їх підтримка в первинний період після працевлаштування непрацюючих членів сім'ї.

Порівняльний аналіз результатів, досягнутих учасниками програми, показав, що вона за сукупністю показників результативніша й економічно ефективніша саме за витратами на виплату грошової допомоги. Досягнуті результати обходяться бюджету значно дешевше. Проте при розробці програм соціального захисту в порівнянні з національними й регіональними програмами слабкою стороною муніципальних програм є недостатність власних фінансових коштів. Сильною стороною таких програм є менша масштабність об'єкта управління й можливість «точкової» дії на проблему за допомогою грамотних і своєчасних управлінських рішень. Для реалізації цієї переваги муніципальна установа й повинна оптимізувати структуру органів соціального захисту, що діє, в якісно новий організаційний механізм з організації соціального захисту на принципах адресності, доступності, добровільності, гуманності, пріо-

ритетності надання послуг особам, що знаходяться у важкій життєвій ситуації. Діяльність органів місцевого самоврядування в соціальній сфері, що безпосереднім чином пов'язана й визначає спосіб і рівень життя людей, їх добробут, споживання, забезпечується фінансуванням таких засобів захисту; формуванням нових підрозділів соціального захисту; впровадженням сучасних управлінських технологій; системою стандартизації соціальних послуг і контролю за їх якістю; удосконаленням кадрового та інформаційно-аналітичного забезпечення. Такі заходи сприяють підвищенню ефективності роботи органів соціального захисту, розвитку об'єктів охорони здоров'я, культури, дитячих дошкільних установ, дитячих таборів відпочинку, санаторіїв, об'єктів фізкультури та спорту, об'єктів невиробничих видів побутового обслуговування населення, регулювання грошових доходів населення, сприяння зайнятості населення, поліпшення охорони праці на муніципальному рівні.

Система органів соціального захисту населення, що діє, часто сформована на принципі «освоєння» бюджетних коштів, а керівники органів соціального захисту населення на місцевому рівні концентрують значну частину свого часу й зусиль на ухваленні поточних управлінських рішень і здійсненні оперативного управління. Відповідно, ухваленню стратегічних рішень у галузі розвитку системи соціального захисту населення не приділяється належної уваги. Виконавці мають лише загальне уявлення про стратегічні цілі й завдання соціального захисту населення. При цьому переважає ієрархічна система контролю та командний тип прийняття рішень «зверху вниз». Складається ситуація, коли фахівці (адміністрація, менеджери) реалізують виключно технічні, вельми вузькі й суворо регламентовані трудові операції. Це одна з причин того, що в ряді випадків праця виконавців, як показує практика, не направлена на досягнення соціальних цілей.

Висновок. Традиційні структури управління обмежують можливості ефективної реалізації державних соціальних функцій. Тому й намітилася стійка тенденція підвищення значущості організаційних структур муніципальних органів влади та їх фінансування. Істотні зміни вже відбуваються в багатьох структурах органів соціального захисту населення на муніципальному рівні в регіонах України.

Заходи щодо підвищення ефективності фінансування системи управління соціальними витратами включають: концентрацію бюджетних ресурсів на суспільно значущі програми й досягнення кількісно вимірних цілей; прозорість і адресність соціальних програм і витрат; залежність розподілу бюджетних ресурсів від досягнення конкретних результатів; відповідність соціальних програм планам соціально-економічного розвитку муніципальної освіти та прогнозованим на довгострокову перспективу обсягам бюджетних ресурсів.

Для того, щоб соціальна держава функціонувала в реальному житті, необхідно реалізовувати адекватні практичні механізми її розвитку, активізувати соціальну політику всіх її суб'єктів на національному, регіональному, муніципальному рівнях і акцентувати її на пріоритетах, які дозволяють оптимізувати обмежені ресурси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Євсєєва О. О. Інноваційна спрямованість соціально-економічного розвитку України / О. О. Євсєєва // Економічний простір. – Збірник наукових праць. – № 62. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2012. – С. 85–93.
2. Євсєєва О. О. Стратегічні напрями соціального розвитку, шляхи державного регулювання : Монографія / Ольга Олексіївна Євсєєва. – Київ : СПДФО Коваленко В. Ф., 2011. – 524 с.
3. Євсєєва О. О. Удосконалення державного регулювання розвитку системи освіти в регіоні / О. О. Євсєєва // Бізнес Інформ. – 2012. – № 12. – С. 341–346.
4. Куценко В. І. Соціальний вектор економічного розвитку / В. І. Куценко. – К. : Наукова думка, 2010. – 735 с.
5. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін: Монографія / За ред. А. Ф. Мельник. – Тернопіль : ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. – 528 с.
6. Новиков В. М. Організація і розвиток соціальної сфери (зарубіжний і вітчизняний досвід) / В. М. Новиков. – К. : ІЕ НАН України, 2000. – 274 с.
7. Пакулін С. Л. Трансформація економіки і розвиток соціальної сфери / С. Л. Пакулін // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. Випуск 263 : В 9 т. – Том V. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – С. 1337–1341.
8. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. – К. : Центр громадської експертизи, 2010. – 104 с.
9. Соціальний звіт за 2011 рік. – К. : Міністерство соціальної політики України, 2012. – 133 с.
10. Третяк В.П. Дослідження соціальної сфери: методологія та практика. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – 273 с.

REFERENCES

- Kutsenko, V. I. *Sotsialnyi vektor ekonomichnoho rozvytku* [Vector Social Economic Development]. Kyiv: Naukova dumka, 2010.
- Modernizatsiia suspilnoho sektoru ekonomiky v umovakh hlobalnykh zmin* [The modernization of public sector under global change]. Ternopil: TNEU; Ekonomichna dumka, 2009.
- Novykov, V. M. *Orhanizatsiia i rozvytok sotsialnoi sfery (zarubizhnyi i vitchyzniani dosvid)* [Organization and development of the social sector (foreign and domestic experience)]. Kyiv: IE HAH Ukrainy, 2000.
- Pakulin, S. L. «Transformatsiia ekonomiky i rozvytok sotsialnoi sfery» [The transformation of the economy and social development]. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky* vol. V, no. 263 (2010): 1337-1341.
- Systema sotsialnoho zakhystu ta sotsialnoho zabezpechennia v Ukraini. Realnyi stan ta perspektyvy reformuvannia* [The system of social protection and social security in Ukraine. Real state and prospects for reform]. Kyiv: Tsentr hromadskoi ekspertyzy, 2010.
- Sotsialnyi zvit za 2011 rik* [Social Report 2011]. Kyiv: Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy, 2012.
- Tretiak, V. P. *Doslidzhennia sotsialnoi sfery: metodolohiia ta praktyka* [Social research: Methodology and Practice]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, 2009.
- levsieieva, O. O. *Stratehichni napriamy sotsialnoho rozvytku, shliakhy derzhavnoho rehuliuвання* [The strategic direction of social development, by government regulation]. Kyiv: SPD-FO Kovalenko V. F., 2011.
- levsieieva, O. O. «Udoskonalennia derzhavnoho rehuliuвання rozvytku systemy osvity v rehioni» [Improvement of state regulation of education systems in the region]. *Biznes Inform*, no. 12 (2012): 341–346.
- levsieieva, O. O. «Innovatsiina spriamovanist sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy» [Innovative orientation of socio-economic development of Ukraine]. *Ekonomichniy prostir*, no. 62 (2012): 85–93.